

24. 11. 2003

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nemocenské - nová redukce denního vyměřovacího základu a procentní sazba v důsledku reformy veřejných rozpočtů

Úprava nemocenského by měla v rámci reformy veřejných rozpočtů s účinností od 1. ledna 2004 doznat několika změn. (Obdobná opatření budou provedena i v systému nemocenské péče pro příslušníky ozbrojených sil, bezpečnostních sborů a služeb.)

Nemocenské je sociální dávka, která nahraňuje příjem (mzdu, plat, odměnu) účastníkům nemocenského pojištění (zaměstnancům a popř. dobrovolně nemocensky pojištěným osobám samostatně výdělečně činným), kteří byli uznáni dočasně práce neschopnými z důvodu nemoci či úrazu nebo jimž byla nařízena karanténa; dále v době ústavní péče nebo komplexní (zdravotní pojišťovnou plně hrazené) péče lázeňské apod. Úprava nemocenského by měla v rámci reformy veřejných rozpočtů s účinností od 1. ledna 2004 doznat několika změn. (Obdobná opatření budou provedena i v systému nemocenské péče pro příslušníky ozbrojených sil, bezpečnostních sborů a služeb.)

Nemocenské se stanoví z denního vyměřovacího základu (DVZ), kterým je v podstatě hrubý příjem připadající na jeden kalendářní den. DVZ se počítá tak, že započitatelný příjem (tj. veškerý hrubý příjem podléhající odvodu na sociální pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti) zúčtovaný zaměstnanci v rozhodném období se vydělí počtem kalendářních dnů připadajících na toto rozhodné období. (Aby nedocházelo ke snižování DVZ, a tudíž i samotného nemocenského, některé dny se do celkového počtu dnů rozhodného období nezahrnují; např. právě dny, za které byly pojištěnci poskytovány nemocenské dávky.)

Prodloužení rozhodného období

Rozhodným obdobím je zásadně kalendářní čtvrtletí předcházející čtvrtletí, v němž vznikla pracovní neschopnost. Rozhodným obdobím nově bude zásadně doba 12 kalendářních měsíců před měsícem, ve kterém vznikla pracovní neschopnost. Prodloužením rozhodného období ze 3 měsíců na 1 rok dojde k odstranění neodůvodněných rozdílů ve výši nemocenského způsobených zúčtováním příjmů náležejících za delší než čtvrtletní období nebo přechodným zvýšením či snížením započitatelných příjmů. (Jestliže např. jsou pojištěnci vyplaceni v určitém kalendářním čtvrtletí mimořádné odměny (podíly apod.), pak při pracovní neschopnosti v následujících kalendářních čtvrtletí mohou nemocenské dávky nahrazující ucházející příjem převýšit skutečný příjem, kterého by pojištěnec jinak, kdyby nebyl v pracovní neschopnosti, dosáhl.)

Žádná valorizace, naopak další redukce

Výše DVZ není neomezená; plně se počítá příjem do tzv. I. redukční hranice (480 Kč), z částky mezi I. redukční hranicí (480 Kč) až II. redukční hranicí (690 Kč) jen 60 %, přičemž k částce nad 690 Kč se vůbec nepřihlíží.

V letech 2000 až 2002 byly pravidelně s účinností od počátku kalendářního roku redukční hranice denního vyměřovacího základu, z něhož se nemocenské stanovuje, valorizovány, a to v závislosti na nárůstu průměrné mzdy (k tomu viz ust. § 40 zákona č. [54/1956](#) Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, v platném znění). V důsledku úspor veřejných výdajů vynucených odstraňováním škod po ničivých záplavách, jež postihly ČR v srpnu 2002, bylo stanoveno, že pro rok 2003 redukční hranice mimořádně valorizovány nebudou (viz přísl. ust. zákona č. [420/2002](#) Sb.). Redukční hranice však v rámci úspor při reformě veřejných financí nebudou valorizovány ani pro rok 2004 a 2005. Nemocenské se proto opět nezvýší, ba právě naopak. Současně dojde i k dalším změnám, které

povedou ke snížení nemocenských dávek a které by měly působit proti jejich zneužívání, zvláště pak v případě krátkodobých pracovních neschopností.

Doposud se tedy, jak už jsme uvedli, denní vyměřovací základ (čili hrubý příjem připadající na jeden kalendářní den) redukuje tak, že plně se započte příjem do 480 Kč (I. neboli dolní redukční hranice) a z částky 480 Kč až 690 Kč (II. čili horní redukční hranice) 60 % (tedy nejvýše 126 Kč). K částce denního vyměřovacího základu nad 690 Kč se nepřihlíží. Nejvyšší denní vyměřovací základ tak představuje 606 Kč. Nově se bude započítávat z DVZ pro stanovení nemocenského za prvních 14 kalendářních dnů do částky 480 Kč jen 90 % (nejvýše tedy 432 Kč) a maximální DVZ pro toto období pracovní neschopnosti se sníží na 558 Kč.

Nižší sazba

Nemocenské činí po dobu prvních 3 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti 50 % denního vyměřovacího základu a od 4. dne pak 69 %. Nově bude procentní sazba nemocenského za prvé 3 dny pracovní neschopnosti činit jen 25 % DVZ.

Maximální nemocenská dávka za prvé 3 dny pracovní neschopnosti poklesne v důsledku redukce DVZ a současného snížení procentní sazby ze 303 Kč na 140 Kč; maximální dávka za 4. až 14. den pracovní neschopnosti v důsledku redukce DVZ ze 419 Kč na 386 Kč; maximální dávka od 15. dne pracovní neschopnosti zůstane na dosavadní úrovni 419 Kč. Maximální nemocenské za 31 dnů pracovní neschopnosti se sníží ze současných 12.641 Kč na 11.789 Kč.

Úpravy povedou ke snížení podílu nemocenského ke mzdě zejména u nižších a středních příjmových pásem, u nichž je tento podíl značně vysoký ve srovnání s podílem u nemocenského z vyšších příjmů (u dvojnásobku průměrné mzdy činí v současné době podíl výše nemocenského k čisté mzdě při čtrnáctidenní pracovní neschopnosti 49 % zatímco u 0,9násobku průměrné mzdy 83 %). K ještě výraznějšímu snížení dojde u krátkodobých (několikadenních) pracovních neschopností.

Pokud však nárok na nemocenské vznikne před 1. lednem 2004, zůstane výše dávek zachována na úrovni platné pro rok 2003, i když nárok na ně bude trvat po 31. prosinci 2003.

Nový zákon

Zásadní změny v systému nemocenského pojištění by měl přinést zcela nový zákon, který by, a to s účinností zřejmě od 1. ledna 2005 popř. 2006, nahradil stávající úpravu, tedy zákon č. [54/1956](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další předpisy (např. příslušnou část zákona č. [100/1988](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů). Předpokládají se např. tyto novinky:

- Za dobu prvních 14 kalendářních dnů trvání pracovní neschopnosti bude zaměstnavatel poskytovat v zákonem stanovené výši náhradu mzdy (bude náležet za pracovní dny, nikoliv za dny kalendářní jako náleží dosud nemocenské) s tím, že v kolektivní smlouvě nebo ve vnitřním předpisu lze upravit zvýšení náhrady mzdy nad stanovenou výši. (Poskytování náhrady mzdy bude zaměstnavateli kompenzováno snížením procentní sazby pojistného na nemocenské pojištění, které odvádí za zaměstnance.) Nemocenské bude pojištěnci náležet od 15. dne trvání pracovní neschopnosti

- Z částky denního vyměřovacího základu se bude započítávat:

- 90 % z částky do I. redukční hranice (která bude stanovena cca na úrovni průměrné mzdy)

- 60 % z částky mezi I. a II. redukční hranicí (která bude stanovena cca na úrovni 1,5násobku průměrné mzdy)

- 30 % z částky mezi II. a III. redukční hranicí (která bude stanovena cca na úrovni trojnásobku průměrné mzdy).

- Procentní sazba nemocenského bude činit 70 % DVZ v období od 15. do 183. kalendářního dne trvání pracovní neschopnosti a 60 % DVZ od 184. dne.

S použitím Koncepce reformy veřejných rozpočtů Ministerstva financí ČR, publikované na www.mfcr.cz.)zpracoval:

Richard W. FETTER

Další články:

- [AIFMD II v České republice: Schvalovací proces a co čeká investiční společnosti](#)
- [Oceňování senior center a domovů se zvláštním režimem v nemovitostních fondech](#)
- [Změna výroby na příkaz mateřské společnosti bez finanční kompenzace vzniklých ztrát? Judikát NSS, který mění pohled na převodní ceny](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc prosinec 2025](#)
- [Odpčet na výzkum a vývoj v roce 2026](#)
- [Zaměstnanecké akcie \(ESOP\) v roce 2026: co přináší novela a jak se na ni připravit](#)
- [Ústavní soud vymezil hranice závaznosti trestního rozsudku pro rozhodování správních soudů v daňových věcech](#)
- [Regulatorní posun v oblasti platebních služeb: Stanovisko ČNB k minimální uživatelské zkušenosti mění podmínky pro Open Banking](#)
- [Několik otázek k postavení podlimitních správců kvalifikovaných fondů rizikového kapitálu v českém právním řádu](#)
- [Využívání holdingových struktur a na co si dát pozor](#)
- [Možné důsledky nesprávného použití AI v procesních podáních](#)